

SĂRBĂTORI TRADIȚIONALE ALE TOAMNEI

RĂPCIUNE – 2022

8 septembrie – Sântămăria Mică

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Maica Domnului îndurerată – iconar/sculptor popular Vasile Moldoveanu – Moreni, jud. Dâmbovița

Nașterea Maicii Domnului face parte din ciclul de sărbători ale Începutului de toamnă și de An Nou bisericesc.

Semn că vara s-a încheiat, în popor, se spune că de la Sfântă Măria Mică se leapădă pălăria și se poartă căciula până la Sf. Gheorghe. Este vremea semănăturilor de toamnă și al plecării păsărilor migratoare.

Credințele populare dezvăluie un moment prielnic pentru aflarea ursitului în vis de către fetele de măritat care se roagă Maicii Preciste. De asemenea, nevestele și mamele o imploră pe Preasfânta Fecioară Maria Născătoarea de Dumnezeu să le dea o naștere fără chinuri.

9 septembrie – Sfinții Ioachim și Ana

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

https://www.youtube.com/watch?v=hLculz6kWDk&list=PLc8fqNjp6LV_-Cg332ZkAm5nljpDhrh0W

Credințele populare și viețile sfinților spun despre Ioachim și Ana că au viețuit curat și cuvios, însă nu puteau avea copii. Prin post și rugăciune, la bătrânețe, Dumnezeu i-a ales drept sălaș al Prea Curatei Maici a lui Iisus Hristos. Prin urmare, aceștia sunt adesea chemați în ajutor de cuplurile infertile.

Sf. Ana este ocrotitoarea copiilor și mamelor. De aceea, sărbătoarea Sfinților și dreptilor Ioachim (din neamul regelui David) și Ana (fiica preotului Matan) este ținută în popor mai ales de mamele care vor să-și protejeze casa de foc și copiii de arsuri cu apă clocotită.

14 septembrie – Ziua Crucii/Cârstovul viilor

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Cruce de hotar – Gorj, Oltenia

Ziua Crucii este zi de post, pentru că amintește de patimile Mântuitorului.

Se ține pentru a feri oamenii de bolile grele, deoarece crucea este semnul lui Iisus Hristos, al protecției oamenilor împotriva Necuratului.

Prin intermediul crucii, Dumnezeu a sfințit pământul și cerul. De asemenea, prin crucea ferestrei oamenii au sfințit casele în care viețuiesc. Făcându-și semnul crucii, se sfințesc pe sine în fiecare zi.

Astăzi nu este recomandată consumarea alimentelor marcate cu semnul crucii, precum usturoiul, nucile, prunele, pepenii, strugurii sau peștele. Este ultima zi din an când pot fi culese

menta, busuiocul, lemnul Domnului.

În calendarul popular viticol se sărbătorește Cârstovul viilor. Această zi marchează începutul culesului strugurilor și bătutul nucilor. Conform calendarului popular agrar a sosit timpul când pământul se închide, insectele și reptilele acuzându-se în pământ până la Alexii.

23 septembrie – Țâr înainte – țâr înapoi

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

În popor, echinocțiul de toamnă e numit Țâr înainte – țâr înapoi. Este o sărbătoare prin care oamenii își manifestă recunoștința față de belșugul adunat din munca de peste an. În acest punct autumnal ziua este egală cu noaptea. Se gustă primul must din struguri

proaspăt culeși. Se bat nucii. Se scutură merele și gutuile. Este vremea prielnică pentru fermentarea strugurilor și pentru plantarea pomilor fructiferi în livezi. De acum încolo, toamna nu mai poate fi păcălită de soarele verii.

BRUMĂREL – 2022

1 octombrie – Acoperământul Maicii Domnului

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Maica Domnului – iconar/pictor de biserici Valeriu Stoica – București

Prima zi de octombrie anunță începutul vremii reci, când pământul este acoperit cu primul strat de brumă.

Conform credințelor populare sărbătoarea creștin-ortodoxă Acoperământul Maicii Domnului amintește momentul când cetatea Constantinopolului (azi, orașul Istanbul) se afla sub asediu (în anul 911

d. Hr.). La rugăciunile de ajutor ale credincioșilor s-a arătat Maica Domnului în Biserica Vlaherne. Sărbătoarea este ținută de către femei, mai ales de către fetele mari, care se roagă Fecioarei Maria să fie binecuvântate cu purtarea „vălului de mireasă”. Miresele care fac nuntă în această zi vor avea parte de o căsnicie fericită.

14 octombrie – Sfânta Cuvioasă Paraschiva/Sfârșitul Verii lui Mioi

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Sfânta Paraschiva – sculptor naiv Costel Tănase, Iași

Sfânta Cuvioasă Parascheva este asociată în creațiile orale folclorice cu Sfânta Vineri, patroana ocupațiilor femeiești precum torsul, țesutul și cusutul. Sărbătoarea se ține pentru a feri oamenii de boli de cap, pentru a proteja animalele domestice de atacul animalelor sălbatice și pentru apărarea gospodăriilor de furtuni violente.

De obicei, creștin-ortodocșii merg în pelerinaj la moaștele Cuvioasei Parascheva din Epivat (sec. al X-lea)

spre rugăciune și mulțumire, la Biserica Trei Ierarhi din Iași, aducând diverse ofrande. Se fac praznice pentru sufletele celor morți și este interzisă munca.

Potrivit calendarului popular pastoral, de azi-nainte se deschid țarinile pentru pășunatul devălmaș, se intensifică pregătirile pentru coborârea oilor în zonele de iernat, se organizează târguri de produse tradiționale iar proprietarii de oi încep să tocmească ciobani pentru noul sezon pastoral.

Sfârșitul verii lui Mioi reprezintă finalul celor 15 zile de toamnă însorite.

26 octombrie – Sâmedru/Sfântul Dumitru

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Icoana țărănească pe sticlă – Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir – iconar Ileana Ometiță, București

În calendarul popular, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorătorul de Mir și făcătorul de minuni încheie anul pastoral, ce a fost deschis în primăvară de Sfântul Mare Mucenic Gheorghe (23 aprilie).

Tot astăzi se deschide iarna pastorală, fiind Ziua Soroacelor. Se încheie adălmașuri și se fac ospețe, cu prilejul târgurilor de Sf. Dumitru.

În Ajunul de Sâmedru se țin Moșii de Toamnă. Moșii reprezintă denumirea generală pentru întemeietorii neamului și protectorii ai gospodăriei împotriva spiritelor rele.

Se aprind „focurile lui Sâmedru”, peste care sar tinerii pentru a fi sănătoși tot anul și pentru asigurarea unei recolte bogate în noul ciclu agrar. La lumina focului lui Sâmedru, se fac pomeniri și se dăruiesc ofrande săracilor pentru cinstirea sufletelor celor din lumea de dincolo. Se dau de pomană mere, nuci, struguri, prune uscate, brânză, unt, lapte, colivă și vin fiert. După stingerea rugului, bărbații duc câte un tăciune în livadă pentru rodirea trainică a pomilor.

27 octombrie – Sf. Dimitrie cel Nou

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Icoană pictată pe scoarță de copac – Sfântul Dimitrie Basarabov – iconar Teodore Adrian Negoită, București

Credințele populare pastorale ni-l arată pe Sfântul Cuvios Dimitrie Basarabov ca fiind fratele lui Sâmedru, tămăduitorul de boli și ocrotitorul împotriva grindinei.

În calendarul popular pastoral, sărbătoarea se ține pentru ca oile să fete ușor și pentru a nu fi atacate de haitele de lupi.

Câinii Samedrului sunt ajutoarele Sfântului Dimitrie cel Nou. Legende populare spun că cei șapte câni negri îl ajută să vindece oamenii care îi adresează rugăciuni. Sunt așa de puternici, încât și diavolii se tem de ei.

Sfântul Dimitrie Basarabov este patronul spiritual al Bucureștiului,

oraș ce poartă numele întemeietorului său, baciul Bucur.

Creștin-ortodocșii vin în pelerinaj la moaștele sfântului adăpostite în Catedrala Patriarhală din capitala României. Se crede că Dimitrie cel Nou s-a născut la Basarabi, la sud de Dunăre, în sec. al XIII-lea. Pentru că foarte multă vreme moaștele sale au fost acoperite de ape, Sfântul Dimitrie Basarabov i s-a arătat în vis unei copile ce pătimea de duh necurat promițându-i că o va tămădui. Părinții acesteia au găsit corpul neputrezit al acestuia lângă râul Lom, între două pietre iar fiica lor s-a vindecat.

BRUMAR sau VINAR – 2022

8 noiembrie – Stoborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril

Accesează: <https://patrimoniu.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Icoană pe vatră – *Maica Domnului, Iisus Hristos, Sf. Arh. Mihail și Gavriil* – iconar Pompiliu Ciolacu, Târgu Jiu

Credințele populare supun că astăzi Arhanghelul Mihail îngroapă vara.

De acum și până la Bobotează, Sf. Arh. Mihail lasă toate vietățile pământului în grija Sf. Nicolae.

În vremea aceasta, Sf. Arh. Mihail o învinge pe nevasta tartorului Scaraoschi, pe Mamarca, care produce frigul în Iad.

Astfel, că Sf. Arh. Mihail slobozește gerul și viforul puțin câte puțin.

Sf. Arh. Gavriil i-a vestit Fecioarei Maria că va naște pe Fiul Lui Dumnezeu. Îi

urmează în rang printre arhangheli Sf. Arh. Mihail, căpetenia oștirilor lui Dumnezeu împotriva forțelor Necuratului.

Se crede că lumânarea aprinsă astăzi în biserică luminează în veci. De Moșii de Arhangheli se dă de pomană și se aprind lumânări, în special, pentru cei morți fără lumânare, în urma unor accidente năpraznice. În calendarul popular pastoral transilvănean, de Sfinții Mihail și Gavriil se împarte „turta arieșilor”.

Sărbătoarea Sfinților Mihail și Gavriil cinstește întreaga obște a Sfinților Îngeri, „duhuri slujitoare” lui Dumnezeu, apărători și călăuze ale oamenilor. Aceștia duc rugăciunile noastre către Dumnezeu iar îngerii păzitori ne îndeamnă de bine prin „glasul conștiinței”.

11 noiembrie – Sfântul Mucenic Mina

Accesează: <https://patrimoniu.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Icoana țărănească pe sticlă – *Sfântul Mina* – iconar Liliana Cristina Pui, București

Sfântul Mina este patronul spiritului al celor păgubiți de tâlhari. Li ajută pe oameni la prinderea făptașilor de rele. Oamenii se roagă Sfântului Mina pentru dovedirea grabnică a tuturor faptelor înșelătoare și pentru recuperarea pagubelor.

Credințele populare spun că femeile care țes sau cos astăzi sunt pedepsite cu boli grele și prin pagube materiale.

De asemenea, Sf. Mina este sărbătorit și de hoți, care se roagă să nu fie prinși.

Astăzi se fac descântece pentru întoarcerea inimilor celor iubiți ori a lucrurilor pierdute sau furate.

A-ți însuși ceva ce nu-ți aparține pe nevăzute are semnificații magico-rituale. Spre exemplu, credințele populare spun că vița de vine are rod, numai dacă primul butac sădit este furat. Un obiect furat e miraculos, dacă

este sustras de la persoane deosebite, precum: preotul, gravida, străinul, fierarul, cărămidarul etc. Spre exemplu, fetele de măritat fură busuioc de la preot când vine cu Botezul de Crăciun pentru a-l pune sub pernă să-și viseze ursitul. De asemenea, acestea pot fi răpite de drăguții lor, care le aruncă priviri pe furiș. Dacă este grav-bolnav un nou-născut este furat și dus într-o casă cu copii mulți și sănătoși, pentru ca mai apoi să fie răscumpărat de părinți sub un alt nume. Potrivit datinii, la nuntă mireasa se fură. Mortului i se fură legătura de la picioare pentru farmece. Vrăjitoarele pot orbi pe cineva, furându-i ochii.

15 noiembrie – Începutul Postului Crăciunului

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Icoană pictată pe piatră – *Maica Domnului* – iconar Teodore Adrian Negoită, București

După Duminica Lăsatului de Sec, când se obișnuiește ca finii să meargă cu bucate alese și cu vin la nași ca să petreacă, postul ne pregătește spiritual pentru sărbătoarea Crăciunului și pentru bucuria nașterii lui Iisus Hristos.

Postul de șase săptămâni se ține pentru cinstea Preacuratei Născătoare de Dumnezeu.

Credințele populare spun că a fost poruncit de Maica Precista spre iertarea bătrânului Crăciun.

Acesta i-ar fi tăiat mâniile Crăciunoaiei pentru a o pedepsi pentru că i-a fost moașă Fecioarei Maria.

Pentru a ne feri de pagubă, în prima zi din Postul Crăciunului, după masa este bine să așezăm vasele în care gătim cu gura în jos. Vremea molatică din această perioadă, prevestește o primăvară cu ploi din abundență.

21 noiembrie – Ovidenia/Intrarea Maicii Domnului în Biserică

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Maica Domnului cu Pruncul – sculptor popular Jorj Dimitriu, București

Credințele populare spun că în Ajunul Ovidaniei se deschid cerurile iar oamenii pot înțelege graiul animalelor. Când se lasă întunericul se zice că pot fi văzute flăcările albastre ale comorilor ascunse în pământ.

Ovidania reprezintă clipa în care Dumnezeu a văzut lumea. De aceea, românii se roagă astăzi pentru sporirea vederii. Tot de Ovidanie începe iarna. În calendarul popular românesc, Ovidania este sărbătorită în paralel cu Filip cel Șchiop, protector al turmelor de oi împotriva lupilor.

Pentru copiii morți nebotezați și pentru

oamenii trecuți dincolo fără lumânare se fac pomeniri și se dau ofrande. Lumina lumânărilor albe ce au fost date de pomană astăzi este veșnică.

Intrarea Maicii Domnului în Biserică este prima mare sărbătoare din Postul Crăciunului. Este momentul prielnic pentru creștinii-ortodocși să se roage Lui Dumnezeu pentru îndeplinirea celei mai mari dorințe din viața lor.

30 noiembrie – Moș Andrei/Sfântul Andrei

Accesează: <https://patrimoni.ro/patrimoniu-imaterial/arhiva-digitalizata>

Sfântul Andrei – sculptor naiv Costel Tănase, Iași

Moș Andrei marchează cumpăna dintre toamnă și iarnă, când vălurile dintre lumi sunt mai slabe. Andrei-Cap-de-larnă este patronul lupilor.

Sfântul Apostol Andrei este primul dintre cei 12 discipoli ai lui Iisus Hristos ce a fost chemat apostolic și ocrotitorul României.

Conform calendarului tradițional românesc, în Ajunul Sf. Andrei se petrece o noapte magică, în care se dezlănțuie forțele spiritelor necurate. Strigoii umblă nestingheriți în lumea noastră însoțiți de șuierăturile crivățului și de urletele lupilor. Tot în această

noapte, animalele vorbesc limba oamenilor, însă cei care le ascultă înnebunesc.

Pentru a ne apăra de spiritele rele din lumea cealaltă, trebuie închinat cu usturoi căile de acces în casă. Pentru ca vacilor să nu le fie furată mana laptelui, se presară în jurul lor semințe de mac, li se lipește de cornul o cruce din ceară și li se sădă să lingă sare descântată de la Sf. Gheorghe.

În ziua de Sfântul Andrei, copiii rup crengi prun, de măr sau de cireș pentru a le pune la înmugurit într-un pahar cu apă. De Anul Nou le folosesc pentru a-și sorcovii rudele și vecinii. De asemenea, se pune grâu la încolțit într-o strachină cu pământ. Cum va crește grâul, așa va fi și viața familiei în următorul an.